

VERSLAG SCHOOLDOORLICHTING

**Rudolf Steinerschool Antwerpen
Basisschool
Volkstraat 40
2000 Antwerpen**

Instellingsnummer: 46755

Directie : **Hans Annoot**

Schoolbestuur : **Rudolf Steinerschool
Rinus Meyer (voorzitter schoolbestuur)
Volkstraat 40
2000 Antwerpen**

Periode : **november 2008**

Inspectieteam : **Ilse De Volder (inspecteur-verslaggever)
Paul Vanhaute
Hilde Reyniers**

Leeswijzer bij het verslag van een schooldoorlichting

Conform aan de bepalingen van art. 10 van het Besluit van de Vlaamse regering¹ bevat het verslag van een schooldoorlichting een beschrijvend en een concluderend gedeelte met advies.

In **het gewoon basisonderwijs** zijn de ontwikkelingsdoelen en eindtermen het uitgangspunt voor de beschrijving en de beoordeling van het onderwijskundig functioneren. In het verslag formuleert de inspectie een antwoord op de vraag: **‘In welke mate zorgt deze school voor een maximale ontplooiing van elk kind?’**. Rekening houdend met relevante context- en inputkenmerken geeft het inspectieteam aan hoe kwaliteitsvol de school de basisvorming, de brede ontwikkeling en een zorgbrede leerlingenbegeleiding realiseert en hoe dit beleidsmatig wordt ondersteund.

In **het buitengewoon basisonderwijs** is het proces van handelingsplanning in zijn verschillende fasen het uitgangspunt voor de beschrijving en de beoordeling van het onderwijskundig functioneren. Rekening houdend met relevante context- en inputkenmerken geeft het inspectieteam aan **hoe kwaliteitsvol de school voor elk kind een optimale en harmonische persoonlijkheidsontwikkeling en integratie nastreeft** en hoe dit beleidsmatig wordt ondersteund.

Voor de beschrijving van het onderwijskundig functioneren zijn er dus 2 mogelijke structuren om de vaststellingen te ordenen:

- 1 De onderwijsinspectie beschrijft in **het gewoon basisonderwijs** het onderwijskundig functioneren vanuit kernvragen in verband met:
 - ◆ basisvorming als samenhangend geheel realiseren
 - ◆ brede ontwikkeling realiseren
 - ◆ zorgbreedte realiseren.

- 2 De inspectie beschrijft in **het buitengewoon basisonderwijs** het onderwijskundig functioneren volgens de fasen van het proces van handelingsplanning:
 - ◆ beginsituatie
 - ◆ doelenfase
 - ◆ voorbereidingsfase
 - ◆ uitvoeringsfase
 - ◆ evaluatiefase.

Afkortingen

- CLB ----- centrum voor leerlingenbegeleiding
- GOK -----gelijke onderwijskansen
- gon ----- geïntegreerd onderwijs
- ICT -----informatie- en communicatietechnologie
- LVS -----leerlingvolgsysteem

¹ Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de wijze waarop sommige bevoegdheden van de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap worden uitgevoerd (02.02.1999).

Inhoudsopgave

1	Relevante context- en inputgegevens	4
2	Onderwijskundig en onderwijsondersteunend functioneren	6
2.1	Onderwijskundig functioneren.....	6
	Onderwijsondersteunend functioneren.....	11
3	Beoordeling van de onderwijskwaliteit.....	13
3.1	Relevante aspecten waarin de school goed is	13
3.2	Relevante aspecten die de school kan verbeteren: aanbevelingen	13
3.3	Relevante aspecten die de school moet verbeteren: tekorten.....	14
4	Risicobeheersingsbeleid.....	15
4.1	Toelichting	15
4.2	Aanbevelingen en tekorten risicobeheersingsbeleid	15
5	Andere wettelijke bepalingen.....	16
5.1	Onderwijsleermiddelen en schooluitrusting.....	16
5.2	Wettelijke bepalingen	16
6	Conclusies en advies	17
6.1	Conclusies	17
6.2	Advies	17

1 Relevante context- en inputgegevens

- De Rudolf Steinerbasisschool biedt samen met de secundaire school een onderwijsaanbod dat uitgaat van een eigen visie op onderwijs en opvoeding. Deze visie is gebaseerd op de antroposofische inzichten in de mens en zijn ontwikkeling waarbij elk kind benaderd wordt als een eenheid van willen, voelen en denken. De basisschool heeft naast de administratieve vestiging nabij het centrum van Antwerpen nog twee vestigingen die verspreid liggen in de stadsrand. Vorig schooljaar (1 september 2007) ondersteunde de school het initiatief voor de oprichting van een vestiging voor kleuteronderwijs 'De Kleine Wereldburger' in Borgerhout. Hierdoor ging de school in herstructurering wat voorlopig een negatieve impact heeft op het lestijdenpakket van de school omdat de afstand tussen beide vestigingen minder dan twee kilometer bedraagt. De school zoekt gericht naar een andere locatie omdat de huidige gebouwen verdere uitbreiding belemmeren.
- De administratieve vestiging is ondergebracht in het voormalige en geklasseerde gebouw, het Liberaal Volkshuis. Ondanks de geslaagde herinrichting tot schoolgebouw houdt deze locatie beperkingen in. Vooral een attractieve en ruime speelplaats voor de kinderen van de basisschool ontbreekt. De school lost dit op creatieve wijze op door gebruik te maken van de speeltuin in het Regenboogpark op de nabij gelegen gedempte Zuiderdokken. Alle gebouwen zijn wat betreft de kleur en de inrichting gebaseerd op conceptuele principes van de Rudolf Steinerfilosofie.
- De school volgt het goedgekeurde leerplan van de Rudolf Steinerscholen van Vlaanderen. Vorig schooljaar (2007-2008) werden de aangepaste eindtermen voor ICT in de Steinerscholen goedgekeurd.
- Het schoolbestuur is samengesteld uit ouders en externen. Zij maakt deel uit van de overkoepelende schoolengemeenschap van de Steinerscholen Vlaanderen.
- De directeur werkte geruime tijd bij de overkoepelende federatie van de Steinerscholen. In 2004 nam hij zijn opdracht als directeur opnieuw op.
- De school heeft beleidsmatig een moeilijke periode achter de rug met veel spanningen en conflicten. Na een moeilijke periode met veel directiewisselingen en weinig continuïteit in het schoolbestuur, was er een onduidelijke beleidsstructuur en een vertroebeld klimaat. Een krachtig schoolbestuur, in samenspraak met de directies van de basis- en de secundaire school, investeerde in de verheldering van de conflictsituaties uit het verleden en de transparante toewijzing van verantwoordelijkheden in het beleid van de school.
- Tijdens de voorbije periode gebeurden heel wat personeelwisselingen. In de kleuterafdeling leidden de wijzigingen binnen het team tot meer samenwerking en samen zoeken. In de lagere afdeling groeit de bereidheid en de openheid om van en met elkaar te leren.
- Voor de administratieve vestiging en 'Het Speelschooltje' in de Transvaalstraat heeft de school een afwijking in de uurregeling gevraagd. Wekelijks voorzien deze afdelingen een pedagogisch college waarop alle leerkrachten aanwezig zijn. De kleuterleidsters van 'De Kleine Wereldburger' zijn op regelmatige basis aanwezig op dit overlegmoment. De schooluren van deze vestiging zijn vergelijkbaar met de openingstijden van scholen in de buurt. Dit is een doelbewuste keuze omdat deze vestiging investeert in een inschrijvingsbeleid gericht op een heterogene leerlingenpopulatie. Vanuit deze visie zoekt de school naar optimale opvanguren voor werkende ouders.
- De Rudolf Steiner school rekruteert vooral kinderen uit gezinnen waar ouders doelbewust kiezen voor de pedagogische visie en de aanpak van de school. Hoewel de school kinderen heeft uit alle lagen van de bevolking overwegend kinderen van hoger opgeleide ouders. De kinderen komen uit de ruime omgeving van Antwerpen. Enkel in de vestiging 'De Kleine Wereldburger' wonen de kinderen in de buurt van de school.
- Toch zijn er in de hogere klassen leerlingen met een schoolse vertraging die niet samenhangt met de latere instroom op basis van leeftijd. Meestal zijn deze leerlingen met schoolse vertraging neveninstromers, waarvan vaak kinderen met een leerproblematiek. De ouders van deze neveninstromers kiezen voor de pedagogische aanpak via de Steinerpedagogie en hopen om op deze wijze een verwijzing naar het buitengewoon onderwijs te vermijden. De school krijgt gon-ondersteuning voor 14 leerlingen. Ondanks de vele kinderen met specifieke zorg beschikt de school slechts over een beperkt aantal zorglestijden. De school investeert met een aantal ambulante lestijden in de uitbouw van haar zorgbeleid. Op dit moment financiert de school zelf een aantal bijkomende lestijden om haar onderwijs optimaal te organiseren vermits zij door de herstructurering tijdelijk nog niet over deze lestijden beschikt.
- De schoolorganisatie vertrekt vanuit de antroposofische inzichten van de Steinerpedagogie waarop ook de ontwikkelingspsychologie zich baseert. Kinderen komen pas vanaf 3 jaar naar de kleuterschool en blijven tot de schoolrijpheid. Meestal zijn de kinderen effectief zes jaar voor ze in de eerste klasgroep starten van de lagere school. De overige kinderen blijven als leerplichtige kleuters nog een jaar in de kleuterafdeling.

De kleuterafdeling organiseert zich in leeftijdsgemengde groepen (4 tot 6 jaar) waarbij eenzelfde kleuterleerkracht het kind gedurende deze periode begeleidt. In de lagere afdeling volgt de klasleerkracht in principe een zelfde klasgroep gedurende zes jaar. Normaal gezien stromen alle kinderen door en zijn er slechts heel sporadisch zittenblijvers.

2 Onderwijskundig en onderwijsondersteunend functioneren

2.1 Onderwijskundig functioneren

Basisvorming als samenhangend geheel realiseren

In welke mate bewaakt de school dat de **basiscompetenties** door zo veel mogelijk kinderen worden gerealiseerd en biedt ze hiertoe onderwijs aan dat **continu** is opgebouwd, **werkelijkheidsgericht** is en het verwerven van **cognitieve leerstrategieën** centraal stelt?

Relevante aspecten waarin de school goed is

- Als uitgangspunt voor de leerinhouden en het onderwijsleerproces verwijst de school naar het leerplan basisonderwijs Rudolf Steinerpedagogie. Voor een beperkt aantal leergebieden beschikt de school recent over leerlijnen. De meeste leerkrachten werken jaarplannen uit waarbij ze zich baseren op deze verschillende referentiekaders. De wijze waarop leerkrachten de jaarplannen concretiseren, verschilt sterk. Jaarlijks stellen de leerkrachten een nieuw jaarplan op vermits zij mee doorschuiven naar het volgende leerjaar. Dit vraagt een grote inzet van de teamleden. Een aantal teamleden maakt gebruik van het opleidingsaanbod dat jaarlijks schooloverstijgend georganiseerd wordt. Met ‘jaargenoten’ bespreken leerkrachten de leerinhouden en werken zij een gepaste planning uit.
- De school heeft een gestructureerde dagindeling. Een leerkrachtgestuurd onderwijs overweegt, zeker in de lagere afdeling. De nadruk ligt sterk op schrijven, luisteren, reciteren en kijken, iets minder op actief taalgebruik, exploreren en experimenteren.
- In de kleuterafdeling staan de jaarthema’s in samenhang met de jaarfeesten centraal bij de invulling van de jaarplanning en de vaste weekroosters. De activiteiten en de leerinhouden zijn sterk verbonden met het ritmisch-cyclisch verloop van de tijd. Enkele kleuterleidsters pogen het onderwijs te plannen vanuit leerdoelen en bewaken reeds in enige mate het aanbod. Deze benadering is niet vanzelfsprekend en is zeker nog geen verworvenheid bij alle kleuterleidsters.
- De invulling van het onderwijsaanbod in de kleuterafdeling heeft een sterk repetitieve invulling. Er zijn diverse weerkerende huishoudelijke activiteiten zoals wekelijks soep koken of brood bakken. Ritme, regelmaat en herhaling zijn belangrijke principes binnen de pedagogische visie. In de meeste kleuterklassen varieert het aanbod tussen vrij spel en een beperkt aantal geleide activiteiten.
- Het werken met spreuken, liederen, gedichten en verhalen, die veelvuldig herhaald worden, is een constante in de pedagogisch-didactische aanpak van de school. In de kleuterafdeling ligt bij de taalontwikkeling het accent op spreken en luisteren, reciteren en zingen. Het jaarklathema en de vertelstof is in elke groep van de lagere afdeling het ‘leidmotief’ en de voedingsbodem voor taal, maar fungeert eveneens als rode draad om de horizontale samenhang tussen de leergebieden na te streven.
- De lessen bewegingsopvoeding in de kleuterafdeling zijn duidelijk gelinkt aan de ontwikkelingsdoelen uit het leerplan. De leerkracht lichamelijke opvoeding in de lagere afdeling maakt per groep een jaarplan met verwijzing naar het onderwerp, de leerinhouden en de doelen uit het leerplan. De lessen in beide niveaus worden grondig voorbereid.
- In de lagere afdeling zijn de leerinhouden voor het vreemdetalenonderwijs Frans en Engels functioneel opgebouwd met een kindvriendelijke aanpak. De school introduceert doelbewust taalinitiatie om kinderen op aangepaste wijze vertrouwd te maken met vreemde talen. De focus ligt vooral op spreken en luisteren. In de vijfde en zesde klas is er voor het vreemdetalenonderwijs nog geen afstemming met de secundaire school, maar voorzien beide scholen in de nabije toekomst een overleg om een verticale opbouw te realiseren.
- Heemkunde in de lagere groepen en wereldoriëntatie als voorbereiding op wetenschappelijke disciplines in het vervolgonderwijs worden gegeven zoals het leerplan dit voorschrijft. Ook de invulling van de technische vorming gebeurt volgens de eigen visie met aandacht voor de verschillende voorgeschreven technieken.
- Vanuit de pedagogische visie is de aandacht voor sociale vaardigheden en de gevoelswereld doorweven in de schoolwerking.
- De overgang van de kleuterafdeling naar de lagere afdeling wordt onderzocht en besproken op basis van een diepgaand schoolrijpheidsonderzoek. Met de kindbesprekingen en het doorgeven van de dossiers zor-

gen de afdelingen dat de informatie doorstroomt. Er zijn geen specifieke integratieactiviteiten tussen de kleuterafdeling en de lagere school op kindniveau.

- De meeste leerlingen stromen door naar de secundaire afdeling van de school. Met diverse initiatieven zorgt de school in samenwerking met het CLB dat deze doorstroming vrij vlot verloopt.

Relevante aspecten die de school kan verbeteren

- Elke leerkracht krijgt een grote autonomie en vrijheid om zelf gestalte te geven aan het geboden onderwijs. Hierdoor ontstaan er in de praktijk grote verschillen in onderwijsstijl, werk- en organisatievormen. Deze aanpak maakt het - zeker voor beginnende leerkrachten - niet eenvoudig.
- De continuïteit van het aanbod in de lagere afdeling wordt bewaakt door de leerkracht die in principe zes jaar met zijn groep meegaat. De grote autonomie die leerkrachten krijgen, maakt het niet eenvoudig om bij onverwachte afwezigheid of ziekte van de groepsleerkracht de continuïteit te garanderen.
- De school tracht bij de planning van het aanbod een evenwicht te vinden tussen enerzijds de traditie, de Steinerpedagogie en anderzijds haar maatschappelijke opdracht om ontwikkelingsdoelen na te streven en eindtermen te bereiken. Leerkrachten hebben de opdracht om 'scheppend' te zijn vanuit een ritmisch-cyclische benadering en periodeonderwijs. Leerkrachten ervaren dat het leerplan té algemeen is en zijn vaak zoekende naar passende leerinhouden om het onderwijsaanbod van elk leerjaar te concretiseren. In de onderwijspraktijk vullen leerkrachten het aanbod zeer divers en verschillend in. In principe worden geen handboeken gebruikt maar een aantal teamleden zijn vragende partij om de leerinhouden te stofferen vanuit methodes om een duidelijker lijn te leggen.
- Er is maar beperkte aandacht voor het 'werkelijkheidsgericht' onderwijs met een open blik naar de wereld. Dit is in grote mate een bewuste keuze vanuit de visie. De jaarfeesten zijn de basis om de belangstellingpunten in te vullen. Een aantal feesten worden op een externe locatie gevierd. Er worden weinig uitstappen georganiseerd om de omgeving te verkennen. In het onderwijsaanbod krijgt de inbreng uit de ervaringswereld van de kinderen en de actualiteit slechts in beperkte mate aandacht.
- In de lagere afdeling creëert men bewust een prikkelarme omgeving en worden ondersteunende middelen zoals ordeningskaders en stappenplannen nauwelijks of zeer selectief gebruikt. Er is een sterke leerkrachtgestuurde en klassikale benadering waardoor er in beperkte mate aandacht is voor probleemoplossend onderwijs en voor oplossingsstrategieën. Op schoolniveau is er geen traditie om visuele ondersteuning aan te reiken voor de kinderen die daar nood aan hebben.
- Voor leren leren zijn er individuele initiatieven van leerkrachten, zoals de 'weektaken' (contractjes) in een aantal groepen. Leerlingen leren plannen en werken met autocorrectie. Er is nog geen differentiatie in dit aanbod.
- Het gebrek aan duidelijke operationele doelen in het leerplan én de visie dat kennis, inzichten en vaardigheden een middel zijn en geen doelen op zich, maakt evalueren en een outputbeleid voeren moeilijk. Het team zoekt naar een evenwicht tussen de procesgerichte evaluatie van de harmonische ontwikkeling vanuit antroposofische invalshoek en de meer productgerichte evaluatie in het kader van de resultaatsverplichting. De afname van de eindtoetsen van het zesde leerjaar ziet de school als onderdeel van het outputbeleid. Bij deze toetsing overwegen een beperkt aantal technische aspecten. De school heeft hierdoor onvoldoende zicht in welke mate zij de leerplandoelen of eigen eindtermen bereikt. De leerlingendossiers, de evaluaties na het periodeonderwijs, de jaarlijks uitgebreide rapporten en het teamoverleg vormen de basis om het getuigschrift basisonderwijs uit te reiken. Op de beslissende klassenraad zijn alle teamleden aanwezig.

Relevante aspecten die de school moet verbeteren

- De school bewaakt nog niet op transparante wijze of en hoe zij de ontwikkelingsdoelen nastreeft en de eindtermen bereikt bij de kinderen. De reeds uitgewerkte eigen leerlijnen worden door leerkrachten verschillend gehanteerd in de onderwijspraktijk en de controle op de realisatie ervan ontbreekt. Door de grote autonomie van de leerkracht wordt de continuïteit van het onderwijs onvoldoende gegarandeerd op leerling-, klas- en schoolniveau. Wisselingen binnen het team veroorzaken breuklijnen in het leerproces en leiden daardoor tot leerachterstanden vooral in de hoogste klassen voor Nederlands en wiskunde.
- Teamleden zijn duidelijk zoekende om het taalonderwijs Nederlands te optimaliseren. De doelen voor luisteren, spreken en lezen komen vooral indirect en vaak verschillend aan bod, onder meer via de vertel-

stof als pedagogisch-didactische aanpak. De hogere klassen focussen sterk op de technische aspecten van taalbeschouwing en spelling. Er is nog geen lijn om de nieuwe accenten voor taalbeschouwing in de school te verankeren wat leidt tot grote verschillen in concretisering binnen het team. De school beschikt over leerlijnen, maar de grote autonomie die leerkrachten hebben, maakt dat niet alle leerkrachten deze leerlijnen gebruiken of gelijkgericht aanwenden om het aanbod te optimaliseren. Hierdoor ontstaat soms een onderwijskundige achterstand die de school pas vaststelt als een leerkracht de school verlaat. De nieuwe klasleerkrachten pogen deze achterstand zoveel mogelijk weg te werken. Op eigen initiatief baseren sommige leerkrachten zich op spellingsprogramma's om een continue systematische opbouw te realiseren. Op schoolniveau ontbreekt een eenduidige transparante opbouw die niet leerkrachtafhankelijk is.

- Voor het leergebied wiskunde kan de school onvoldoende aantonen in welke mate zij de basiscompetenties voor wiskunde aanbiedt en bereikt. Op schoolniveau overheerst de aandacht voor de technische aspecten met een beperkte verruiming naar realistische contexten. De afnameresultaten van het genormeerd leerlingvolgsysteem duiden op de grote leerachterstanden van vele leerlingen uit de hoogste klassen in vergelijking met de leerprestaties van leeftijdsgenoten. Sommige leerkrachten raadplegen daarom bestaande onderwijsleerpakketten als inspiratiebron om het aanbod te concretiseren met het oog op een meer systematische en graduele verticale opbouw.

Brede ontwikkeling realiseren

In welke mate zorgt de school dat haar onderwijs gericht is op een brede ontwikkeling, gekenmerkt door een **harmoonisch evenwicht** in het onderwijsleeraanbod binnen een **stimulerend pedagogisch klimaat**?

Relevante aspecten waarin de school goed is

- De leraren besteden vanuit de Steinervisie veel aandacht aan de totale persoonlijkheid en een brede ontwikkeling van de kinderen.
- In de school heerst een rustig en veilig pedagogisch klimaat met veel aandacht en respect voor het individuele kind. De klas- en schoolinrichting beoogt een prikkelarme omgeving met warme kleuren en natuurlijke materialen. Dit creëert een aangename en geborgen sfeer.
- In de kleuterafdeling is de aandacht duidelijk gericht op het ordenen van de waarnemingswereld, vanuit de eigen pedagogische visie. Er heerst een huiselijke, verzorgende sfeer in de klassen. De leerkracht heeft een 'waarnemend' oog voor de totale persoonlijkheid. Er is de zorg voor lichamelijke groei en ontwikkeling, het gevoels- en wilsgebied, het denken en de sociale en morele ontwikkeling. Het muzische is sterk aanwezig in alle activiteiten.
- In de lagere afdeling gebeurt de invulling van het jaaraanbod vanuit het periodeonderwijs en de vakinitiatie. Tijdens een afgebakende periode van een aantal weken komt elke dag gedurende vaste momenten een bepaald leergebied aan bod. De leerkracht benadert het thema binnen het periodeonderwijs vanuit verschillende invalshoeken. Tijdens de oefeningen en de 'opmaat' kunnen de leerlingen de aangeboden vaardigheden uit het periodeonderwijs verder inoefenen. De mate waarin deze aanpak voor alle kinderen even effectief is, stelt de school niet in vraag.
- In de lessen eurythmie en lichamelijke opvoeding krijgen de kinderen kansen om via beweging de persoonlijkheid te ontwikkelen in een sociaal gebeuren. De leerkracht bewegingsopvoeding in de kleuterafdeling werkt doelgericht en koppelt de activiteiten aan de jaarthema's en tracht via bewegingsomlopen en vrij spel het lichaamsbesef en de bewegingsbeheersing te optimaliseren. Tijdens sommige lessen in de lagere afdeling past de leerkracht de Bothmergymnastiek toe. Motorische vaardigheden komen aan bod met de organisatie van diverse initiatieven rond spel en sport.
- De school werkt doelgericht aan milieueducatie, gezondheidsopvoeding en het omgaan met diversiteit.
- Kunstzinnige vorming krijgt expliciete aandacht in de Steinerscholen wat uitstraalt op de leef- en leeromgeving van deze school. Tevens hecht zij veel belang aan de beleving van het esthetische en de culturele vorming. Voor bepaalde aspecten van het onderwijsaanbod zoals muziek, handwerk en Frans kiest de school doelbewust voor vakleerkrachten met het oog op een graduele opbouw. Zij houdt daarbij rekening met de specifieke competenties van leerkrachten.
- De rapportering gebeurt aan de hand van een 'getuigschrift' op het einde van elk leerjaar. De leerkrachten die betrokken zijn bij het kind schrijven een uitgebreide tekst over elk kind vanuit de totale persoonlijk-

heid en communiceren dit met de ouders. Tevens informeert de school de ouders geregeld mondeling tijdens gesprekken over de vorderingen van hun kind.

Relevante aspecten die de school kan verbeteren

- De problematische schoolcontext van vorig schooljaar maakt dat de school nog nauwelijks stappen heeft ondernomen om de aangepaste eindtermen voor ICT in de Steinerscholen schoolspecifiek in te vullen. De school bracht de beginsituatie van het ICT- gebruik van de leerlingen in de hoogste klassen in kaart. Op dit moment maken de leerkrachten nauwelijks gebruik van de computerklas.
- De complexe realiteit wordt vanuit de Steinerpedagogie, bewust ‘omhuld’ waardoor er weinig aandacht is voor actualiteit, realistische contexten en functionele toepassingsituaties.
- In de meeste klassen overweegt klassikaal sturend onderwijs. Het actief zelfstandig leren en exploreren krijgt in de lagere afdeling nog weinig kansen. Op klas- en schoolniveau krijgen de leerlingen weinig kansen om actief te participeren.
- De schoolcontext en de specifieke keuzes leiden soms tot grote klasgroepen. De openheid van de school naar de opvang van kinderen met specifieke noden maakt het klasmanagement van de klasleraren in de lagere afdeling niet eenvoudig. Zeker voor beginnende leerkrachten bemoeilijkt dit het aanbieden van de geplande leerinhouden. Ook voor meer ervaren leerkrachten maakt de diversiteit van de leerlingen en de grootte van sommige klasgroepen de lesopdracht niet eenvoudig. Diverse wisselingen van klasleerkrachten leiden soms tot moeilijk hanteerbare klasgroepen en tot achterstanden in het cognitieve leeraanbod in de hogere klassen. De wijze waarop klasleerkrachten daarop inspelen en daar waar mogelijk bijsturen, is sterk leerkrachtgebonden. De school is zich bewust van deze situatie en relateert dit aan de moeilijke periode die zij doormaakte (zie context- en inputgegevens) en zoekt daar waar mogelijk naar oplossingen.

Zorgbreedte realiseren

In welke mate stemt de school, op een **deskundige, doordachte, systematische** en **geïntegreerde** wijze, haar werking af op de mogelijkheden en de specifieke noden van de kinderen?

Relevante aspecten waarin de school goed is

- Vanuit de pedagogische visie hecht het team veel belang aan een permanente en nauwkeurige observatie van de kinderen om een beeld te krijgen van hun totale persoonlijkheid en hun ontwikkeling. De leerkrachten, die een langdurig traject met hun leerlingen doorlopen, komen tot een breed en diep beeld van de kinderen voor de schooleigen doelstellingen rond ‘voelen, willen en denken’. Het beeld wordt opgebouwd en verfijnd door observaties, individuele reflecties en door kindbesprekingen met collega’s, ouders en externe deskundigen.
- De school beschikt voor de lagere en de kleuterafdeling over verschillende instrumenten om de ontwikkeling en de resultaten op kindniveau gericht op te volgen. Op vastgelegde scharniermomenten brengt de school de ontwikkeling van het kind in beeld. De afname van deze toetsen zijn vrij arbeidsintensief. Tevens neemt de lagere afdeling sinds kort systematisch een genormeerd leerlingvolgsysteem af van bepaalde domeinen van de cognitieve leergebieden. Op deze wijze wil de school nagaan of de meetbare leerresultaten op leerlingenniveau overeenstemmen met een gelijk leerjaar uit het gewoon lager onderwijs. Vooralsnog ligt de interpretatie van de resultaten nog sterk eenzijdig op leerlingenniveau. Aanvullend bij de hoofdzakelijk procesgerichte gegevens beschikken leerkrachten slechts in beperkte mate over gegevens die de vorderingen voor de verschillende leergebieden op klas- en leerlingenniveau in kaart brengen. De bijsturing op klasniveau is sterk leerkrachtafhankelijk.
- Bij nieuwe kinderen bepaalt de school de beginsituatie waarbij zij aandacht heeft voor verschillende componenten. Naast een systematische bevraging van de ouders, volgen gerichte observaties en de afname van een aantal toetsen.
- De school brengt de beginsituatie en het ontwikkelingstraject van de kinderen zorgvuldig in kaart en formuleert op overzichtelijke wijze de specifieke zorgvragen.
- De leerkracht bewegingsopvoeding van de kleuterafdeling observeert gericht. De vaststellingen leiden tot individualisering of een aanpassing in het aanbod om kinderen gericht motorisch te ondersteunen. In de

lagere afdeling bespreekt het team de motorische vaardigheden tijdens de kindbesprekingen. De eventuele acties die daaruit voortvloeien zijn tijdens de lessen lichamelijke opvoeding minder duidelijk.

- De school engageert zich om leerlingen met specifieke noden op te vangen. Tevens vangt zij reeds een grote groep gon-leerlingen op. De problematieken zijn sterk uiteenlopend. De school krijgt ondersteuning vanuit verschillende scholen voor buitengewoon onderwijs. De versnippering aan gon-begeleiders bemoeilijkt soms de klasorganisatie. Over het algemeen ervaren de meeste teamleden de gon-ondersteuning als een meerwaarde. De effectiviteit hangt sterk samen met de competenties van de toegewezen gon-begeleider. Indien mogelijk wendt de school de gon-werking aan om de kennis van het team betreffende specifieke problematieken te vergroten.

Relevante aspecten die de school kan verbeteren

- De leerlingendossiers zijn goed gestoffeerd, maar zij verschillen sterk in overzichtelijkheid en de wijze waarop leerkrachten de informatie aanvullen. Hoewel klasleerkrachten kinderen in principe zes jaar begeleiden in hun traject en de kinderen grondig kennen, blijkt dat door het plotseling wegvallen van leerkrachten essentiële informatie ontbreekt. De school investeert in een nauwkeurige beeldvorming en in het uitgebreid vastleggen van de beginsituatie van alle kinderen door arbeidsintensieve toetsing. De mate waarin deze toetsing relevant is, stelt de school vooralsnog niet in vraag. Preventieve of remediërende zorgondersteuning gebeurt op dit moment slechts doelgericht in enkele klassen ondanks de grote groep kinderen die specifieke ondersteuning nodig heeft. De doorschuiving van kinderen gedurende zes schooljaren leidt soms tot grote leerachterstanden die afhankelijk van de competenties van leerkrachten al dan niet opgevangen worden.
- De school heeft nog een sterke traditie om leerlingen door te verwijzen naar externe instanties bij specifieke problemen. Op schoolniveau beschikt zij slechts over een beperkte expertise om te voorzien in concrete zorgmaatregelen en differentiatie. Tevens neemt de zorgbegeleider klasextern de eerstelijnszorg op zich. Deze ondersteuning staat grotendeels los van het klasinterne onderwijsaanbod.
- Bij de concretisering van het onderwijsaanbod focust de school vooral op activiteiten en zijn de leerplandoelen nog weinig richtinggevend. Op basis van de resultaten van de volgsysteemtoetsen wil de school een beeld krijgen van de leerprestaties van de kinderen. Het gebruikte LVS staat los van de eigen invulling van het onderwijsaanbod. De validiteit en de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten kunnen in vraag gesteld worden. De school wendt deze informatie nog niet aan om op klas- en schoolniveau passende maatregelen te nemen om het onderwijsaanbod voor bepaalde leergebieden te optimaliseren.
- In de kleuterafdeling zijn er nog geen linken gelegd tussen ontwikkelingsdoelen en de signaallijst of de gebruikte schoolrijpheidstoetsen. Voor de oudste kleuters kunnen meer doelgerichte activiteiten worden geïntegreerd voor taal en wiskunde.
- Op leerlingenniveau investeert de school in de remediëring van specifieke aspecten zoals spelling en lezen. De remediëring hiervan gebeurt slechts beperkt op de klasvloer. Soms wordt de dagelijkse muzische opmaat hiervoor benut of organiseren sommige klassen niveaulezen. De aanpak verschilt van klas tot klas. Het huidige schooljaar voorziet de school in structurele maatregelen om klasleerkrachten met halve klasgroepen de mogelijkheid te geven om te differentiëren. De invulling verschilt sterk. Het gericht aanwenden van specifieke hulpmiddelen of het voorzien in specifieke ondersteuning ontbreekt. Tevens kan de klasleerkracht tijdens een specifiek remediëringsoor kinderen gericht helpen. De wijze waarop dit gebeurt, is nog sterk leerkrachtafhankelijk.

Relevante aspecten die de school moet verbeteren

- In de onderwijspraktijk realiseert de school nog onvoldoende haar zorgvisie. De school concretiseerde onlangs deze zorgvisie waarbij de klasleraar de eerstelijnsverantwoordelijke is voor de zorg. In de praktijk focussen de meeste leerkrachten in het onderwijsaanbod sterk op het onderwijsaanbod van de totale klasgroep met te weinig aandacht voor doelgerichte differentiatie. Een gerichte afstemming op de individuele zorgvragen van de kinderen ontbreekt nog vaak en is afhankelijk van de handelingsbekwaamheid van de leerkracht.
- De effectieve ondersteuning van leerkrachten als eerstelijnsverantwoordelijke en de ontwikkeling van de handelingsbekwaamheid van leerkrachten krijgt nog onvoldoende aandacht. De taakinfilling van de zorgcoördinator focust nog sterk eenzijdig op de afname van toetsen en het registreren in het leerlingvolgsysteem op leerlingenniveau. In de opdracht ligt de focus eveneens op veelvuldige gesprekken met ouders

en externe hulpverleners. Vaak doet de school een beroep op de ouders en externe deskundigen om leerachterstanden op te vangen. Op schoolniveau ontbreekt een gestructureerde handelingsplanmatige aanpak om kinderen met een specifieke zorgvraag te begeleiden in hun leerproces.

Onderwijsondersteunend functioneren

In welke mate ondersteunen **de gezamenlijke doelgerichtheid, het interne leiderschap, de communicatie- en overlegmogelijkheden** en **de professionele ontwikkeling** van de teamleden het realiseren van de onderwijskundige doelen?

Relevante aspecten waarin de school goed is

- Sinds vorig schooljaar investeert de school in de ontwikkeling van haar gezamenlijke doelgerichtheid. De instroom van nieuwe teamleden, de organisatie van een tweedaagse bezinningsperiode en de versterking van het intern leiderschap zijn elementen die hiertoe bijdragen.
- Wekelijks organiseert de school een pedagogisch college dat een vaste opbouw heeft. Er zijn de kindbesprekingen en de toelichting van specifieke inhoudelijke en organisatorische aspecten. Daarnaast evalueert de school tijdens deze momenten in toenemende mate haar werking. Door de andere schooluren kan de nieuwe vestigingsplaats van 'De Kleine Wereldburger' hier slechts sporadisch aan deelnemen. Deze vestiging gaat gedeeltelijk een eigen weg, die samenhangt met de verschillende instroom aan kinderen in de wijk. De kleuterleidsters krijgen coaching van twee oud-leerkrachten van de school.
- De school voert een duidelijke en open communicatie met de ouders. De sterke betrokkenheid van de ouders leidt soms tot spanningen door verschillen in visie, maar bevordert eveneens de transparantie in de schoolwerking. Ouders kiezen doelbewust voor de school en haar pedagogisch project. Voor de nieuwe vestiging 'De Kleine Wereldburger' weegt veeleer de kleinschaligheid en de inbedding in de buurt door bij de schoolkeuze van de ouders. Daarnaast zijn er ouders die ook hier doelbewust voor de pedagogische visie van de school kiezen. De school beschouwt de ouders als volwaardige en actieve participanten in het schoolleven. Een ouderraad ondersteunt de schoolwerking.
- De directeur krijgt een expliciet mandaat van het sterk geëngageerde schoolbestuur om het pedagogisch beleid van de school aan te sturen. Hij krijgt hierdoor de uitdrukkelijke bevoegdheid om het onderwijskundige en schoolorganisatorisch beleid op zich te nemen en een gericht personeelsbeleid te voeren. Vanuit een duidelijke visie zoekt de directeur in dialoog met het team naar de optimalisering van de schoolwerking. Het zoeken naar een evenwicht tussen het eigen pedagogisch project, de maatschappelijke evoluties en de wijzigende leerlingenpopulatie maakt dit tot geen gemakkelijke opdracht. Leerkrachten krijgen opvolging met functioneringsbesprekingen en klasbezoeken in het kader van een evaluatie. Het team waardeert de wijze waarop de directeur de school aanstuurt. Vanuit een empathische maar kordate aanpak poogt hij een inhaalbeweging te realiseren waarbij hij respectvol omgaat met de veranderingsbereidheid binnen het team.
- Op constructieve wijze zoekt de school naar oplossingen om het exclusieve monopolie van de leerkracht te doorbreken en geleidelijk te groeien naar meer 'samen school maken' vanuit een gemeenschappelijke verbondenheid en een gedeelde verantwoordelijkheid. In deze verbondenheid blijft de eigen pedagogische visie de rode draad.
- De school heeft een grote instroom aan nieuwe leerkrachten waarvoor zij in toenemende mate een systematische ondersteuning voorziet. Een collega fungeert als mentor en eventueel voorziet de school in aanvullende coaching. Uit de onderwijspraktijk blijkt dat de ondersteuning niet steeds voldoende is om de opdracht in alle aspecten kwaliteitsvol uit te voeren.
- De directeur legt voor het gevoerde beleid verantwoording af aan de raad van bestuur. Hij investeert in een netwerking die schooloverstijgend van en met elkaar leren mogelijk maakt. In samenwerking met de het intern beleid van de secundaire afdeling zoekt men naar meer inhoudelijke afstemming.
- De communicatie en het overleg met diverse externe instanties verloopt positief. Zo werkt de school samen met het CLB, de gon-begeleiders en diverse externe hulpverleners.

Relevante aspecten die de school kan verbeteren

- Het nascholingsbeleid richt zich vooral op de verdieping in de Steinerpedagogie en -didactiek in samenwerking met de federatie. De leerkrachten volgen doorgedreven opleidingen in binnen- en buitenland. Al-

- le leerkrachten - ook de vakleerkrachten - krijgen heel wat kansen om zich bij te scholen, maar het team houdt daarbij nog te weinig voeling met actuele onderwijskundige en maatschappelijke ontwikkelingen.
- Het leren van en met elkaar kan zeker in de lagere afdeling nog groeien, onder meer door het wederzijds participeren aan klasactiviteiten, de uitwisseling van persoonlijke expertise bij de uitwerkingen van het onderwijsaanbod en het gebruik van ondersteunende materialen. De autonomie van elke klas- of vakleerkracht in de lagere afdeling leidt te weinig tot 'samen school maken'.
 - Er is er nog geen prioriteitenplan op langere termijn dat vanuit de inventarisatie van noden op schoolniveau gericht werkpunten inventariseert. Binnen de professionalisering krijgt de handelingsbekwaamheid van de klasleerkrachten als eerstelijnsverantwoordelijke voor de zorg nog te weinig aandacht.

3 Beoordeling van de onderwijskwaliteit

3.1 Relevante aspecten waarin de school goed is

- Na een moeilijke periode van interne spanningen optimaliseert de school vanuit een groeiende gezamenlijke doelgerichtheid haar werking. De toekenning van een duidelijk mandaat aan de directeur leidt tot meer profilering en pedagogische en organisatorische sturing van de school. Het beleidsvoerend vermogen van de school groeit. De school investeert in het expliciteren en het concretiseren van haar visie rekening houdend met de Steinerpedagogie en de schoolspecifieke situatie. Tijdens het wekelijks overleg wordt de schoolwerking in toenemende mate geëvalueerd.
- Vanuit het pedagogisch project betreft de school de ouders als volwaardige partners in het onderwijs -en opvoedingsproces van hun kind. De school investeert in een open communicatie met de ouders en informeert hen geregeld over de ontwikkeling van hun kind.
- De school hanteert het op het antroposofische mensbeeld geïnspireerde Steinerleerplan als uitgangspunt, waarmee zij een brede en harmonische vorming nastreeft. Hierbij staat het kind als een eenheid van willen, voelen en denken centraal. De klaslokalen stralen een huiselijke sfeer uit met een doelbewuste prikkelarme leeromgeving. Leerkrachten hebben een sterke verbondenheid met de klasgroep, met respect voor het individuele kind. Er heerst een veilig en geborgen leefklimaat in de klassen. Ritme, regelmaat en herhaling zijn belangrijke principes in samenhang met seizoensgebonden jaarfeesten en jaarthema's.
- De drie kleuterafdelingen in de verschillende vestigingsplaatsen zijn duidelijk op elkaar afgestemd en zijn gericht op het ordenen van de waarnemingswereld vanuit de eigen pedagogische visie. De recent opgestarte vestigingsplaats 'De Kleine Wereldburger' bevindt zich in de pioniersfase en profileert zich veeleer als buurtschool met een daarop afgestemde werking. Deze situationele context en heterogene schoolbevolking in deze vestigingsplaats leiden noodzakelijkerwijs tot organisatorische en onderwijsinhoudelijke verschillen ten opzichte van de andere vestigingen.
- Het team heeft oog voor zowel de cognitieve ontwikkeling als voor het muzische, het motorische, het culturele en het esthetische. De school gaat tevens uit van een eigen taalbeleid waar zij vanaf de eerste klas met taalinitiatie Engels en Frans start.
- De lessen bewegingsopvoeding in de kleuterafdeling, de euritmie en de lessen lichamelijke opvoeding in de lagere afdeling bieden de kinderen doelmatig bewegingsmomenten aan binnen elke groeifase.
- Vanuit de pedagogische visie hecht het team veel belang aan een permanente observatie van de kinderen om een beeld te krijgen van de totale persoonlijkheid. De leerkrachten komen tot een diep en breed beeld van de kinderen dat beschreven wordt in een jaarlijks 'getuigschrift'.

3.2 Relevante aspecten die de school kan verbeteren: aanbevelingen

- De school kan de verschillen in onderwijsstijl, werk- en organisatievormen en leerinhouden sterker op elkaar afstemmen door leerkrachten aan te zetten om te leren van en met elkaar. Hierdoor kan er meer transparantie groeien wat tot meer continuïteit in het onderwijsaanbod en tot meer verticale samenhang zal leiden.
- De school kan de doelen uit het eigen leerplan concretiseren en zoeken naar ondersteunende middelen die als referentiekader kunnen dienen bij het uitzetten en concretiseren van de eigen leerlijnen.
- De school kan voorzien in meer gerichte aansturing van beginnende leerkrachten waarbij deze beginnende leerkrachten deze coaching, ondersteuning en opvolging in voldoende mate moeten nakomen om hun werking af te stemmen op de noden en afspraken op schoolniveau.
- De aansluiting tussen de kleuterschool en de lagere school kan nog groeien door te voorzien in meer structurele samenwerking.
- De school dient de recent goedgekeurde eigen eindtermen voor ICT te bespreken en toe te passen in de school- en klaspraktijk.
- Het team kan de resultaten van de uitgebreide observaties en leerlingenevaluaties aanwenden om op klas- en schoolniveau structurele of ondersteunende maatregelen te treffen.
- De school kan het nascholingsbeleid gericht aanwenden om de handelingsbekwaamheid van de teamleden te versterken samen met de verdieping in de Steinerpedagogie.

3.3 Relevante aspecten die de school moet verbeteren: tekorten

- De school toont onvoldoende aan dat zij de eindtermen Nederlands en wiskunde bereikt. De concretisering van het onderwijsaanbod garandeert onvoldoende continuïteit en inhoudelijke gelijkgerichtheid door onvoldoende kaders en transparantie op schoolniveau en door de autonomie van de leerkrachten.
- De school realiseert onvoldoende haar zorgvisie met de klasleerkracht als eerstelijnsverantwoordelijke met aandacht voor preventie en remediëring. Zij investeert onvoldoende in de ontwikkeling van de handlingsbekwaamheid van de leerkrachten en realiseert onvoldoende klasinterne ondersteuning en curriculumdifferentiatie in de lagere afdeling.

4 Risicobeheersingsbeleid

4.1 Toelichting

De inspectie heeft een signaalfunctie voor de scholen in het kader van een dynamisch risicobeheersingsbeleid. Zij steunt hierbij op artikel 7 § 4 van het Besluit van de Vlaamse Regering:² *“De inspectie zal een marginale controle uitoefenen op de voorwaarden inzake hygiëne, veiligheid en woonbaarheid. Tevens zal zij onderzoeken of de materieel bevoegde overheden geen tekortkomingen hebben vastgesteld en of alle wettelijk vereiste veiligheidsattesten zijn afgeleverd.”*

Aan de hand van de dynamische inspectie-index zijn volgende vier indicatoren onderzocht:

- 1 De organisatie van het veiligheids- en welzijnsbeleid
- 2 De woonbaarheid van de schoolinfrastructuur
- 3 De veiligheid van de leer- en werkomgeving
- 4 Hygiëne, gezondheid en milieuzorg

Iedere indicator wordt gedekt door een aantal variabelen. In de bijlage van dit verslag wordt elke variabele gewaardeerd op een schaal van 0 tot en met 4.

4.2 Aanbevelingen en tekorten risicobeheersingsbeleid

Om het risicobeheersingsbeleid te optimaliseren kan de school:

- Op dezelfde voortreffelijke wijze haar risicobeheersingsbeleid opvolgen en daar waar nodig opnemen in het globaal preventieplan of in het jaaractieplan.

De school dient de volgende maatregelen te integreren in het beleidsplan en verbeteracties op te nemen in het jaaractieplan:

- nihil

De school moet maatregelen nemen om de volgende tekorten weg te werken:

- nihil

² Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de wijze waarop sommige bevoegdheden van de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap worden uitgevoerd (02.02.1999)

5 Andere wettelijke bepalingen

5.1 Onderwijsleermiddelen en schooluitrusting

- De school beschikt over voldoende onderwijsleermiddelen en over een aangepaste schooluitrusting om de ontwikkelingsdoelen na te streven en de eindtermen te realiseren.

5.2 Wettelijke bepalingen

- Voor zover de inspectie bij de controle van een aantal documenten heeft kunnen vaststellen, wordt de schooladministratie op een correcte manier bijgehouden en afgehandeld.

6 Conclusies en advies

6.1 Conclusies

- Voor het **onderwijskundig** en **onderwijsondersteunend** functioneren moeten de volgende **tekorten** worden weggewerkt:
 1. De school toont onvoldoende aan dat zij de eindtermen Nederlands en wiskunde bereikt. De concretisering van het onderwijsaanbod garandeert onvoldoende continuïteit en inhoudelijke gelijkgerichtheid door onvoldoende kaders en transparantie op schoolniveau en door de autonomie van de leerkrachten.
 2. De school realiseert onvoldoende haar zorgvisie met de klasleerkracht als eerstelijnsverantwoordelijke met aandacht voor preventie en remediëring. Zij investeert onvoldoende in de ontwikkeling van de handelingsbekwaamheid van de leerkrachten en realiseert onvoldoende klasinterne ondersteuning en curriculumdifferentiatie in de lagere afdeling.
- Het **risicobeheersingsbeleid** in deze school **voldoet**.
- De naleving van de **andere wettelijke bepalingen** in deze school **voldoet**.

6.2 Advies

In uitvoering van het Decreet van 17 juli 1991, inzonderheid het artikel 5, alsmede in uitvoering van het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de wijze waarop sommige bevoegdheden van de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap worden uitgevoerd van 2 februari 1999, artikel 10, wordt een **gunstig advies voor de schooljaren 2008-2009, 2009-2010 en 2010-2011** uitgebracht voor verdere erkenning en subsidiëring.

Vanaf september 2011 moet de school kunnen aantonen dat de tekorten, die in de conclusies worden vermeld, zijn weggewerkt. Het verslag van deze controle maakt integraal deel uit van dit schooldoorlichtingsverslag.

De onderwijsinspectie

Ilse De Volder
Inspecteur-verslaggever

Paul Vanhaute

Hilde Reyniers

Datum van bespreking van het ontwerpverslag met het schoolbestuur en de directie:

Datum van verzending aan het schoolbestuur en de directie:

Voor kennisneming:

De directie

Het schoolbestuur

Naam:

Naam en functie:

Datum:

Datum:

Het ondertekende verslag moet binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst teruggezonden worden aan de inspecteur-generaal basisonderwijs, H. Consciencegebouw 2B10, Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel. Het schoolbestuur kan op- of aanmerkingen formuleren na kennisneming van dit verslag en als bijlage meezenden.

Vak bestemd voor het secretariaat van de inspectie basisonderwijs	
Datum ontvangst	